

рівні, та у контексті соціальних працівників. Водночас, існують і інші професії, для яких високий рівень розвитку інформаційної культури вкрай необхідним. До них належить професія фахівця нафтогазового профілю.

Спираючись на виявлені у нашому дисертаційному дослідженні специфічні особливості професійної діяльності майбутніх фахівців нафтогазового профілю [1], за своїм змістом вона охоплює широке поле існуючих в суспільстві процесів (політичних, економічних, соціальних). Виникає низка об'єктивних факторів, які вимагають якісної зміни технології обробки інформації. З одного боку, необхідність створення інформаційно-аналітичної бази, яка дає змогу розробляти цільові програми, вести облік, моніторинг реальних потреб суспільства. З іншого боку, це велика кількість правових норм, відсутність систематизованої інформації, постійні зміни правової системи, зростання актуальності нормативно-правової інформації. З огляду на це формування інформаційної культури майбутнього фахівця нафтогазового профілю набуває особливого значення.

На основі узагальнення результатів наукових праць Н. Джинчарадзе, В. Зінченко, К. Колін, О. Повідайчик нами виявлено спільні чинники, що зумовлюють необхідність формування інформаційної культури майбутніх фахівців нафтогазового профілю: зовнішні (визначені процесом інформатизації суспільства, комп'ютеризацією виробництва, ускладненням професійних функцій в сучасних умовах праці) та внутрішні (пов'язані із необхідністю розв'язання завдань, що виникають у процесі підготовки фахівців нафтогазового профілю, пошуком шляхів переходу до особистісно-орієнтованого навчання; необхідністю вирішення проблеми випереджувального навчання в динамічному світі технологій).

Список використаних джерел

1. Гуменюк Н. Я. Розвиток особистісної готовності майбутніх фахівців нафтогазового профілю до професійної діяльності : дис.. к. психол. наук: спец. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія / Н. Я. Гуменюк – К.: 2014. – 267 с.
2. Повідайчик О. С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки : автореф. на здобуття к. пед.. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. С. Повідайчик – Тернопіль, 2007. – 37 с.

УДК 378.147.111

Л. І. Демчина, М. Л. Щесна
(*м. Івано-Франківськ*)

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Створення і функціонування єдиного інформаційного середовища вищої освіти надає підготовці фахівців нову сучасну якість, що відповідає потребам і перспективам науково-технічного розвитку суспільства у ХХІ столітті, яке називають століттям знань. Тому створення єдиного інтерактивного інформаційного

простору можна вважати стратегічною метою формування самостійної роботи студентів.

Людина інформаційного суспільства стоїть перед необхідністю оволодіння інформаційними технологіями як інструментом саморозвитку, самореалізації, соціально-комунікативної адаптації, життєстійкості, здібності до безперервної освіти «крізь усе життя». Ось чому одним із завдань вищої освіти є досягнення рівня інформованості, формування інформаційного середовища, інформаційного діяльнісного простору, що забезпечують реалізацію освітніх програм, виховання інформаційної культури і функціональної грамотності і компетентності [5].

Інформаційне середовище – це середовище, в якому постійно відбуваються різноманітні комунікативні процеси між зацікавленими сторонами. Інформаційне середовище вузу – це одна із сторін його діяльності, що включає організаційно-методичні засоби, сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки, передачі інформації, що забезпечує оперативний доступ до інформації і здійснює освітні наукові комунікації [2].

Щодо традиційного навчання, то по відношенню до нього інформаційне середовище, в цілому, може знаходитися в наступних відношеннях до освітнього процесу [5]: – як підтримуюче освітній процес; – нейтральне; – розмиваюче. У першому випадку інформація, що надходить з навколишнього середовища, підтримує, розширює і поглиблює знання, що отримуються учнем у навчальному закладі. Така ситуація можлива за централізованої інформаційної й освітньої політики. У другому випадку інформаційне середовище є незалежним від традиційного освітнього процесу. Це означає, що інформація, циркулююча в середовищі, може як підтримувати, так і відкидати навчальну інформацію, але, взаємокомпенсуючись, вона не робить істотного впливу на навчальний процес. Це ідеалізована модель, яка справедлива тільки в початковому наближенні. Третій випадок – пряме зіставлення освітнього процесу й інформаційного середовища, на жаль, найбільш поширена нині ситуація. Таке зіставлення в значній мірі зумовлене фундаментальною відмінністю між знаннями й інформацією.

Справжній фахівець в умовах глобалізації суспільства – це та людина, що вміє самостійно приймати рішення, самостійно добиватися поставленої мети, володіє навичками власними силами здобувати знання, удосконалювати свою фахову майстерність. У вищому навчальному закладі має передбачатися багатоаспектна самостійна робота студентів, оскільки, на нашу думку, саме в останній рік навчання, найактивніше формується потреба самостійно поновлювати свої знання, доповнювати відомості, одержані на лекціях та практичних заняттях.

До традиційних та інноваційних форм організації самостійної роботи студентів належать: конспектування лекцій, виступи на семінарських заняттях, підготовка до іспитів, написання рефератів, участь в інтелектуальних іграх, дискусія з проблемних питань, прослуховування повідомлень засобів масової інформації, робота в Інтернеті, виконання проектних робіт, виконання завдань, пов'язаних із майбутньою професією та інші [4, с. 107].

Ефективність же самостійної роботи залежить від багатьох складових: це і впровадження сучасних освітніх технологій, і забезпеченість навчальною, навчально-методичною, довідковою й науковою літературою, і достатність робочих місць обладнаних сучасною електронною технікою. Самостійна робота є однією з

важливих і широко обговорюваних проблем викладання у вищому навчальному закладі. Під самостійною роботою в дидактиці розуміють різноманітні види індивідуальної й колективної діяльності студентів на аудиторних і поза аудиторних заняттях без участі викладача. Саме у самостійній роботі у студентів понад усе можуть виявлятися мотивація, цілеспрямованість, а також само організованість, самостійність, самоконтроль й інші особові якості. Арсенал інформаційного забезпечення повинен мати інформацію, яка розроблена висококваліфікованим викладачем, фахівцем з конкретного предмету. Вона повинна відповідати таким вимогам, як науковість, доступність, послідовність викладення навчального матеріалу, ілюстративність і враховувати рівень підготовленості студентів до її сприйняття. Важливо, щоб інформація мала методичне супроводження, яке сприяло б її засвоєнню, систему завдань для самостійної роботи і критерії оцінювання ступеня засвоєння навчального матеріалу [1].

Самостійна робота з використанням інформаційного забезпечення виконує пізнавальну, навчальну та виховну функцію, тобто розширює і поглиблює отримані на аудиторних заняттях знання, розвиває вміння і навички в роботі з інформаційними джерелами. Найвищим рівнем самостійної роботи є науково-дослідна діяльність студентів. Показником готовності студентів до наукової діяльності є наявність умінь самостійного пошуку літературного матеріалу, умінь самостійно оцінювати значущість матеріалу, що вивчається, зіставляти, порівнювати, аналізувати, проявляти самостійність в узагальненні, висновках, у використанні методів пізнання [3].

Основні цілі створення єдиного інформаційного простору в освіті пов'язані з наданням принципово нових можливостей для пізнавальної творчої діяльності людини. Це може бути досягнуто завдяки сучасному інформаційному і технічному оснащенню основних видів діяльності в освіті: навчальній, педагогічній, науково-дослідницькій, організаційно-управлінській, експертній і ін.

Побудова єдиного інформаційного простору в освіті дозволить досягти:

- підвищення ефективності і якості процесу навчання;
- інтенсифікації процесу наукових досліджень в освітніх установах;
- скорочення часу і поліпшення умов для додаткової освіти і освіти дорослих;
- підвищення оперативності і ефективності управління окремими освітніми установами і системою освіти в цілому;
- інтеграції національних інформаційних освітніх систем у світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів у галузі освіти, науки, культури і в інших сферах [5].

Таким чином, перспективна система освіти має враховувати основні виклики XXI століття і пов'язані з ними найважливіші проблеми людини в сучасному інформаційному суспільстві. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити студентам і професорсько-викладацькому складу адекватний доступ до інформаційних технологій і сервісів середовища, щоб ті отримали можливість моделювання і введення інформаційного середовища в освітній процес.

Список використаних джерел

1. Єпіфанова О. В. Роль бібліотечно-інформаційного забезпечення в організації самостійної роботи студентів / О. В. Єпіфанова // <http://dilovod.com.ua/publ/statti/>
2. Макаренко Л. Л. Інформаційно-освітнє середовище ВНЗ як важливий чинник процесу професійно- педагогічної підготовки майбутнього вчителя / Макаренко Л. Л. // Зб. наук. пр. – 2013. – Вип. 115. – С. 113-126.
3. Сопівник І. Науково-дослідницька робота студентів як складова їхньої професійної компетентності / І. Сопівник // Вісн. Кн. палати. – 2008.– № 11. – С. 23–25.
4. Цюприк А. Основні підходи до проблеми організації самостійної роботи студентів / А. Цюприк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. – № 6. – С. 100-108.
5. Шахіна І. Ю. Визначення і напрями створення інформаційного освітнього середовища / І. Ю. Шахіна // http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика

Анотація

Розглядається сутність інформаційного навчального середовища університету та необхідність використання його потенціалу для підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів.

Ключові слова: інформаційні технології, інформаційне навчальне середовище, самостійна робота студентів.

Abstract

The essence of the university information educational environment and the need for usage of its potential to improve the efficiency of organization of independent work of students is examined

Keywords: information technology, information learning environment, independent work of students

УДК 373.5.015.311

Л. М. Ігнатова
(м. Харків)

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Завдання сучасного навчального закладу полягає у формуванні особистості творчої, конкурентоспроможної, здатної самостійно здобувати знання і застосовувати їх, приймати нестандартні рішення. Якщо учень впевнений в успіху свого починання, то все в нього вдається і навчання приносить відчутний результат. Світ стрімко змінюється. Оновленому суспільству потрібні люди, які можуть самостійно мислити, здатні до самореалізації на основі об'єктивної самооцінки. Завдання педагога – допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчутти радість від здолання труднощів, дати зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь необхідно докласти зусилля.